

Enacting the State through Security Assemblages. Materiality, Technology and Political Subjectification in Nairobi

F. Colona

Samenvatting

Dit proefschrift onderzoekt hoe mensen en objecten aan het werk gezet worden in verschillende beveiligingspraktijken en hoe zij zo bijdragen aan de totstandkoming van de staat en van politieke subjecten in Nairobi. Ik begon dit project met de volgende onderzoeksvragen: Hoe komt de staat tot stand door sociaal-materiële beveiligingspraktijken? Welke politieke subjecten worden gevormd door deze processen?

Na de terroristische aanslag op Nairobi's Westgate Mall in september 2013 zag de Keniaanse beveiligingssector een toenemende vraag voor zowel particulier beveiligingspersoneel als beveiligingstechnologie gericht op het beschermen van private en commerciële locaties. Particuliere beveiligingsorganisaties en bewoners werden gemobiliseerd in de beveiliging van Nairobi's commerciële en woongebieden, alsook verschillende objecten en technologie. Deze publiek-private samenwerking in het organiseren van beveiliging, ook buiten Kenia te observeren, zet het gangbare idee dat the staat een monopolie heeft over het zorgdragen voor veiligheid van haar burgers op losse schroeven. In de introductie beargumenteer ik daarom dat we de staat niet langer kunnen begrijpen als een natuurlijke entiteit. In plaats daarvan laat ik zien dat we, gezien vanuit deze praktijken, de staat beter kunnen begrijpen als een relationele prestatie, totstandkomend door socio-materiële praktijken.

Ik positioneer mijn werk in dialoog met wetenschappers werkzaam in de politieke antropologie en het wetenschapsonderzoek. In plaats van de staat te begrijpen als een stabiele en homogene entiteit, bestuderen politieke antropologen de staat veelal door de alledaagse praktijken van haar totstandkoming te bestuderen. Mijn eigen benadering bouwt vooral op het werk van Trouillot (2001). Trouillot muntte het begrip "staateffecten", wat ons wijst op de manieren waarop de staat zich laat zien in activiteiten en ontmoetingen die plaatsvinden buiten wat strict genomen geldt als overheid- en staatsinstituties. Deze effecten betreffen ten eerste, de productie van individuele subjecten; ten tweede, hun organisatie in collectieven; ten derde, het inzetten van bestuurlijke instrumenten om collectieven te classificeren en te reguleren; en ten vierde, het maken van grenzen en jurisdicties. In mijn proefschrift laat ik zien dat in beveiligingspraktijken deze staateffecten vooral leiden tot processen van politieke subjectivering. Ik definieer beveiligingspraktijken als al die praktijken die zich primair richten op

veiligheid, beveiliging en bescherming, en onderzoek hoe mensen en dingen ingelijfd worden in deze praktijken. Ik laat zien dat beveiligingspraktijken zich kenmerken door het opdelen van mensen in twee groepen: zij die thuishoren in een bepaald huishouden, een buurt, in de stad of de natie en bescherming behoeven; en zij die bestempeld worden als gevaarlijk en crimineel en daarmee neergezet worden als mensen die juist niet thuishoren in deze gemeenschappen.

Daarnaast focus ik op de verscheidene objecten en technologische instrumenten die centraal staan in hedendaagse beveiligingspraktijken in Nairobi. Ik beargumenteer dat deze technologieën bijdragen aan het vormen van de sociale wereld. In het bijzonder dragen ze bij aan de hierbovengenoemde differentiatie tussen “bedreiging” en “geen bedreiging”. Deze labels worden vaak geplakt op bepaalde sociale groepen, mensen “zoals wij” en gevaarlijke “anderen”. In Nairobi wordt dit zogenaamde othering goed zichtbaar in beveiligingspraktijken. De labels vormen de basis voor de discriminatie van moslims, Somaliërs and Somalische Kenianen, huishoudelijke hulp, en jonge Afrikaanse mannen die in arme stedelijke nederzettingen leven. In beveiligingspraktijken worden zij voortdurend neergezet als crimineel, gevaarlijk en daarmee als mensen die niet thuishoren in de gemeenschap.

Nadat ik deze theoretische perspectieven heb uiteengezet in hoofdstuk 1, richt ik mij in hoofdstuk 2 op de rol van objecten en technologieën in beveiligingspraktijken in de geschiedenis van Kenia. Daarmee geef ik historische context aan mijn hedendaagse onderzoek, maar geef ik ook een genealogisch verslag van verschillende manieren waarop de staat vorm krijgt en processen van politieke subjectivering zich voltrekken. Door de mobilisatie van treininfrastructuur, prikkeldraad, toegangspassen en stedelijke enclaves zoals de Indiase bazaar, kon het Britse koloniale regime voet aan de grond krijgen in de Oost-Afrikaanse territorieën. Tegelijkertijd werden bepaalde categorieën van mensen, zoals Aziaten, Afrikanen of Kikuyus gediscrimineerd en afgezonderd. Veiligheidsoverwegingen vormden steeds als rationale voor deze discriminerende praktijken. De erfenis van deze bloedige geschiedenis is te zien in hedendaagse beveiligingspraktijken, waar zij nog steeds manieren van omgaan met bedreiging en gevaar vormt.

In hoofdstuk 3 behandel ik de samenwerking tussen de politie, bewonersorganisaties en private beveiligingsbedrijven in hogere middenklasse wijken. Die samenwerking vindt plaats in de vorm van gezamenlijke patrouilles waarin bewapende politieagenten meerijden in de voertuigen van de private beveiliging. Door in te zoomen op de relatie tussen

alledaagse bewakingsobjecten zoals auto's en geweren en de staat en politieke subjecten, laat ik zien hoe de bewoners' verwachting dat de staat zorgdraagt voor veiligheid materieel mogelijk moet worden gemaakt door de bewoners zelf – in samenwerking met private beveiliging. Door dit soort samenwerkingen te analyseren, laat ik zien dat de praktijken die deze elementen mobilizeren niet alleen de Keniaanse staat tot stand brengen, maar ook de bewoners van deze wijken neerzetten als subjecten die extra bescherming genieten.

Hoofdstuk 4 richt zich op de technologische artefacten die gebruikt worden in Nairobi's beveiligingspraktijken. Alarmsystemen, prikkel- en schrikdraad, elektische poorten en camera's vormen de alledaagse routines van beveiliging. In beveiligingspraktijken worden impliciete aannames over bedreiging en gevaar als het ware ingeschreven in het ontwerp van deze technologieën en objecten. Ik richt me op de effecten van deze inschrijving en laat zien dat politieke subjecten en technologieën elkaar wederkerig definiëren. Het gevolg is dat beveiligingstechnologieën voortdurend dezelfde groepen mensen neerzetten als gevaarlijk en verdacht. In dit hoofdstuk laat ik dus zien hoe technologieën politiek werk doen.

In hoofdstuk 5 analyseer ik hoe bewoners en beveiligers materiële kenmerken zoals dreadlocks, huidskleur en kledingstijl gebruiken om gevaar en verdachte personen te herkennen. Ik identificeer drie voorstellingen van schijnbaar alomvertegenwoordig 'stedelijk gevaar': de 'inside job', 'al-Shabaab' en de 'thug', en laat zien hoe in het culturele discours deze types geassocieerd worden met bepaalde groepen mensen. Zulke identificaties zijn echter altijd onzeker. Ze worden pas zeker op het moment dat sommige van deze personen na labeling als thug of inside job het slachtoffer worden van buitenrechtelijke executies of opgesloten worden zonder proces. Mensen die zo als crimineel of gevaarlijk geïdentificeerd worden behoren vaak tot een bepaalde groep: huishoudelijke hulp als het gaat om de 'inside job', jonge afrikaanse mannen uit sloppenwijken als het gaat om de 'thug', en islamitische Somali's uit Eistleigh als het gaat om 'al-Shabaab'. Door het herhaaldelijk in verband brengen van de gevaarlijke types met leden van bovenstaande groepen, komen de bovengenoemde materiële kenmerken niet alleen te staan voor ethno-rationale, klasse- en genderverschillen, maar worden zij ook geassocieerd met gevaar en criminaliteit.

In de conclusie articuleer ik vier 'velden van aandacht' die bepaalde patronen laten zien in de manieren waarop de staat en politieke subjecten gemaakt

worden in Nairobi's beveiligingspraktijken: identificatie van gevaar, ruimtelijkheid en mobiliteit, geweld en arbeidsrelaties. Met deze velden van aandacht verbind ik de verscheidene opvoeringen van de staat en politieke subjecten die ik beschrijf in de hoofdstukken en benadruk ik nogmaals de cruciale rol die objecten en technologieën spelen. Elk veld laat zien dat hoe sociaal-materiële beveiligingspraktijken staatseffecten produceren, hoe beveiligingsinrichtingen de staat tot stand brengen en welke politieke subjecten door dit werk gevormd worden. Ten eerste, identificatie van gevaar is gemedieerd door objecten zoals camera's, codes, dreadlocks en toegangspassen. De identificatie gaat altijd gepaard met categorisering van wie gevaar belichaamt. Met ruimtelijkheid en mobiliteit benadruk ik het belang van ruimtes en plaatsen en hoe deze hervormd worden door technologieën zoals omheiningen en alarmsystemen. Plaatsen worden zo zélf technologieën die verschillende subjecten ordenen en managen. Hoewel fysiek en interpersoonlijk geweld niet centraal stond in mijn empirische materiaal, stel ik dat de praktijken die ik in dit proefschrift beschrijf een diffuus en onopvallend soort geweld uitdragen. Dit geweld wordt mede mogelijk gemaakt door objecten en technologieën die helpen verschillende groepen mensen te onderscheiden en discrimineren. Ten slotte draagt technologie bij aan het vormen van arbeidsrelaties: ze medieert en specificiert hoe bepaalde categorieën van werknemers verdacht worden gemaakt; of hoe zij bewaakt of gecontroleerd kunnen worden. Deze categorieën van subjecten worden dus geïndividualiseerd, hervormd als deel van een (vaak als gevaarlijk bestempeld) collectief, en zo gereguleerd en geassocieerd met bepaalde plaatsen in de stad, de wijk of het particuliere eigendom. Concluderend benadruk ik dat door deze vier velden van aandacht verschillende staatseffecten tot leven komen en zij dus een essentieel onderdeel zijn van opvoeringen van de staat.